Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Karmen Errarte Erzilla

Arrasate, Gipuzkoa (1924)

Aurkibidea

Biografia

Garagartza auzoko Lete baserrian jaio zen, 11 anai-arreben artean. Aita bertakoa zen, eta ama, berriz, Udala auzoko Arteta baserritik etorritakoa. Auzoko eskolan eta Arrasateko eskola publikoan ikasi zuen sei urtetik gerra hasi zen arte. Gerraostean, Gesalibar auzokora joan zen. Gerra hasi zenean, aitajauna ardiekin beste baserri batera eta familia ganaduekin kale-baserri baten babestu ziren. Karmen Arabar Errioxako Eltziegora joan zen urtebetez, esne-bezeroa zuten Arrasateko Alvaro Gomez musikariaren etxera. Beste urtebetez Oñatin egon zen neskame, Ines Iñurrategiren Aloña tabernan. Gesalibar auzoko Abarrategi baserriko Felipe Nafarraterekin (Patxi Nafarrate abeslari ospetsuaren anaia) ezkondu zen. Zazpi seme-alaba izan zituzten. Karmenen alaba Ibone ere egon zen elkarrizketan.

Zintak

ARR-161

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Elortza, Kepa
- **Data**: 2010-07-19
- **Iraupena**: 66 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Oruesagasti, Ainitze

ARR-162

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Elortza, Kepa
- **Data**: 2010-07-19
- **Iraupena**: 50 min
- **Euskarria**: Bideo digitala

Pasarteak

1. Garagartzako eskolan, 100 umetik gora

- **Erref**: ARR-161/013
- **Iraupena**: 0:02:09. **Hasi**: 00:10:19. **Bukatu**: 00:12:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Garagartzako auzo-eskolan neska eta mutilak elkarrekin ikasten zuten. Ziriako Jauregi zen maisua, eta 100 umetik gora zituen bere kargu. Maisua "gogorra" zela diote.

2. "¡Yo y madre idixko kale!"

- **Erref**: ARR-161/015
- **Iraupena**: 0:00:32. **Hasi**: 00:12:41. **Bukatu**: 00:13:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Auzo-eskolako maisuarekin erdaraz egin behar izaten zuten. Behinola, mutiko bat berandu iritsi zen eskolara, eta maisuak zergatik berandutu zen galdetu zion. Mutikoaren erantzun: "¡Yo y madre idixko kale!". Idia herrira eraman zutela esan nahi zion, alegia.

Transkripzioa
-Mutiko bati preguntau utsen, erderaz preguntau utsen “¿Dónde has estado hasta ahora?”
-(Senidea) Tarde juen zan.
-Berandu juan zan ta. Ta mutikuorrek preguntau dutso...
-(Senidea) “He buscau un...“
-“Yo y madre, idixko kale!”
-(Senidea) Señor maestro.
-Idixkue kalera eruten juen ziela. Ta horregaittik doiela berandu. Ta bueno, ez utsen /etxutzen/... parkatu utsen.
-Idixko kale?
-Idixko kale.
-Harek erderaz ondo eitten eben e?
-Bai.

3. Morroiak, erdaraz

- **Erref**: ARR-161/016
- **Iraupena**: 0:00:44. **Hasi**: 00:13:13. **Bukatu**: 00:13:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Karmenen etxean morroia zuten, eta hark erdaraz egiten zuten. Auzo-eskolan hasterako, erdara zerbait "geratu" zitzaiola dio. Etxean, bestela, euskaraz aritzen ziren; aitajaunak eta amandreak ez zekiten erdaraz hitz egiten.

4. Itaurrean gustatu ez

- **Erref**: ARR-161/020
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:15:25. **Bukatu**: 00:16:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
Baserriko umetako lanak: itaurrean nola ibiltzen zen azaltzen du. Karmeni ez zitzaion itaurrean egitea gustatzen; "idi ezkerra okerra" zen, eta zazta egiten zion atzetik.

5. Gari-jotzea, larrainean

- **Erref**: ARR-161/025
- **Iraupena**: 0:00:53. **Hasi**: 00:22:08. **Bukatu**: 00:23:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:
Garia larrainean jotzen zuten, idi-parea eta trailuarekin. Umeak arpel gainean joatzen ziren, pisua egiteko, eta bueltaka-bueltaka ibiltzen ziren dena "karandu" (aletu) arte. Idien gorotzak zartagin zahar batekin jasotzen zituzten gariarekin ez nahasteko.

6. Lete baserriko erlategia

- **Erref**: ARR-161/027
- **Iraupena**: 0:05:37. **Hasi**: 00:23:05. **Bukatu**: 00:28:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Lete baserria, Karmenen jaiotetxea, gerra denboran milizionoek erre omen zuten, erlauntzean eztia ateratzen ari zirela. Erlategi ona zuten baserrian; Karmenen aita eta aitajauna erlezainak ziren. Auzoko eta senideei abaoa eman ohi zien, eztia izan zezaten. Karmenek kontatzen du bere amak eztia nola ateratzen zuen.

7. Gerra denboran, urtebete Eltziegon

- **Erref**: ARR-161/029
- **Iraupena**: 0:01:06. **Hasi**: 00:30:02. **Bukatu**: 00:31:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Gerra denboran, Karmenek urtebete Arabar Errioxako Eltziego herrian pasatu zuen Arrasateko familia batekin. Han egon zen denboran euskara ahaztu zuen, eta etxera bueltatutakoan ez omen zuen euskara ulertzen. 12 urte inguru zituen orduan.

8. Oñatiko Aloñan zerbitzari

- **Erref**: ARR-161/040
- **Iraupena**: 0:01:11. **Hasi**: 00:38:47. **Bukatu**: 00:39:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:
15-16 urte zituela, Karmen neskame egon zen Oñatiko Aloña tabernan. Ines Iñurrategi zen tabernako etxekoandrea, eta harekin egiten omen zuen lo Karmenek. Tabernan eta jangelan zerbitzatzen zuen Karmenek. Urtebetez egon zen Oñatin.

9. Ganadu eta ardiak, beste baserri batzuetara

- **Erref**: ARR-161/049
- **Iraupena**: 0:02:49. **Hasi**: 00:52:58. **Bukatu**: 00:55:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera

Laburpena:
Gerra garaian, Karmenen etxekoek baserriko ganadu eta ardiak Uribarriko eta Arrasateko bi baserritara jaitsi zituzten. Aitajauna ardiekin Uribarriko baserri batean geratu zen. Karmenen guraso eta anai-arrebak Arrasatera jaitsi ziren. Amona, berriz, auzoko Garzia baserrian geratu zen. Denbora horretan, Karmen Arabar Errioxan zegoen.

10. Gerra denboran, familia banatu

- **Erref**: ARR-161/051
- **Iraupena**: 0:00:47. **Hasi**: 00:56:13. **Bukatu**: 00:57:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Gerra denboran, Karmenen guraso eta anai-arrebak Lete baserritik Arrasatera jaitsi ziren familiako baten etxera. Aitona, berriz, beste baserri batera joan zen. Karmen Arabar Errioxara bidali zuten.

11. Adolfo Gomezekin Eltziegora

- **Erref**: ARR-161/052
- **Iraupena**: 0:02:19. **Hasi**: 00:57:00. **Bukatu**: 00:59:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Gerra denboran, Karmen Arabar Errioxako Eltziego herrira joan zen Adolfo Gomez musikariarekin. Gomez Karmenen amaren esne-bezeroa zen, eta beraiekin eraman zuten 15 egunerako, baina urtebete inguru egin zuen han. Eltziegon, gerrako hegazkinak pasatzen bakarrik ikusten zituzten. Herriko errepublikar batzuk hil zituztela kontatzen du.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-15

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com